

»Nehaj, nehaj!« jo je zavrnila Genovefa. »Govorimo kaj drugega.«

In res so potem govorile kaj drugega. Ali so se šalile z racmanom, ki so mu metale kruha in so ga navadile, da je vselej zagagal, preden je dobil kos. Ali pa so dražile kozla, ki se je bil navadil, da je trkal in se postavljaj na zadnje noge, ako mu je Katinka pomolila obe dlani nasproti.

Tako so tekli dnevi, kot bi jih podil. Agati še nikdar ni bilo tako prijetno kot takrat v družbi Genovefe in Katinke tam pod Rebrom ob potoku.

Franc je po tistem še pisal, a pestunje nikdar nič omenil. Tedaj je neko popoldne našla Genovefa v bregu nad potokom lepo zeleno žabico z živimi očmi, ki je kvakala, ako si jo pritisnil na hrbet. Bila je rega, kot sta določili Genovefa in Katinka.

»Kakor nalašč za očeta!« je kliknila Katinka. »Rega, rega, rega!«

In vsa vesela je dostavila, da je rega nekak migljaj, da se je treba lotiti očeta.

Še tisti večer sta se ga lotili Genovefa in Katinka. In mis je tudi pomagala. Oče je dovolil, da gredo drugi dan popoldne vse tri v njegovem imenu in naprosijo Agatinega očeta za Agato. Ako bo Agatin oče privolil, naj mu potem pripeljejo Agato, da jo vidi, če je res vzor varuhinje za Betico, kot sta jo opisovali Genovefa in Katinka vselej, kadar je bil govor o njej. —

»Torej jutri popoldne!« ji je zabičila Katinka še tisti večer.

»Jutri popoldne.«

»Od dveh do treh!«

»Od dveh do treh.«

»Na vrtul!«

»Na vrtu.«

(Konec.)

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

4. Na morskem dnu.

(Nadaljevanje.)

udi profesor Silvester je nekoliko pomolčal. Vstal je, stopil par-krat gor in dol po sobi, vtaknil nekaj v usta (najbrž spet kak sladkorček, da bi lažje nadaljeval pripoved, kakor jo je slišal iz ust Toma samega), pogladil je toplo peč, potem pa sedel v svoj naslonjač in iznova začel nekako tako-le:

Veste kaj, otroci! Potapljač biti, ni lahak opravek. Še tudi danes, ko smo v tej stroki znatno izpopolnili razne priprave, se zamoremo potopiti v morje kvečjemu kakih šestdeset do sedemdeset metrov. Takrat pa, ko se je potapljal v morje naš Tom, se je reklo potopiti se petinpet-

deset metrov globoko v morje — toliko kakor utoniti. Je namreč neka okoliščina, ki nam znatno obtežuje to spretnost, to je teža vode in njen pritisk na človeško telo. Morda ste že slišali kdaj v šoli, da tudi zrak pritiska na naše telo? Saj pa tudi lahko sami izkušamo vsak dan, da bi se mi veliko lažje gibali po prostoru, ko bi ne bilo zraka. Toda pritisk zraka na naše telo je v primeri z vodo kolikortoliko majhen. Zakaj zrak je silno razredčen, ker obdaja zemeljsko kroglo do 150 km na visoko, sicer je pa voda tudi okrog 800krat težja od zraka. Da je temu resnica, se vselej lahko prepričate, kadar greste s škafo po vodo. Kajne, kako lahak je škafo, dokler je v njem le zrak; kako težak pa postane, če ga napolnite z vodo! Zdaj vam je jasno, da je pritisk vode na potapljača toliko večji, kolikor globlje gre v morje; jasno pa tudi, da tak pritisk ne more biti ugoden za človeško telo, ki ni ustvarjeno za morje, ampak za suho zemljo. Nič čudnega torej, ako čuti tak človek, ki si upa na dno morja, prej ali slej velike bolečine v pljučih in na srcu. Še več: potapljavci ponavadi tudi oslepé in oglušé ter trpijo z leti močno na različnih krčih. Spet bi se o tem lahko sami prepričali. Recimo, da bi šli na globoko morje, pa bi spustili kako pločevinasto posodo ali kos plutovine — recimo — v globino tisoč metrov — kaj mislite, kakšna bi bila posoda ali plutovina, ko bi jo spet potegnili iz vode? Posoda bi postala pod pritiskom vode popolnoma ploščata, in plutovina bi bila podobna navadnemu ploščnatemu krožniku. Rekel sem: v globino tisoč metrov? Ali je pa morje sploh toliko globoko? O, da! Ne samo tisoč metrov; dobijo se kraji, n. pr. v bližini takoimenovanih Japonskih otokov, kjer znaša globočina morja celo 9000 metrov, to se pravi z drugimi besedami: ko bi mi postavili na glavo najvišjo goro na svetu — in ta je, kot je vam znano iz šole, Gavrizankar — pa bi se nič ne videla iz njega. Zakaj Gavrizankar je skoraj za poldrugsto metrov nižji od najglobokejše morske globine. Zdaj vam je tudi razumljivo, da ostane mnogo ladij, ki se potopijo, sploh za vselej na dnu v večni temi in strahotni tihoti. Z njimi pa seveda tudi vse dragocenosti, ki so jih ladje ob nesreči nosile. Zakaj mnogo izmed ladij se je potopilo v globočino, ki znaša po več tisoč metrov, tja pa ne seže nobeno valovanje morja in noben žarek solnčne luči, še manj pa roka takega potapljača.

Pa naj vam zdaj povem, kaj je doživel naš potapljač Tom onega jutra, ko se je spustil v morje, da izsledi potopljeno ladjo »Izabelo«.

»Ni še bilo sinilo solnce preko morske gladine,« tako nam je nadaljeval potapljač Tom onega večera, »ko smo se že peljali na kraj nesreče v posebnem, nalašč za potapljače prirejenem čolnu. Bilo nas je le malo: jaz, moj prijatelj Štipko Rajić, gospod Cook, zastopnik portugalske vlade (ki je bil prinesel s seboj celó sliko ponesrečenega poslanika) in v pomoč še nekaj drugih mož. Pridružila pa se nam je bila še neka sestra-usmiljenka, ki je pripeljala s seboj ona dva otročiča ponesrečene matere, in prosila, naj ju vzamemo s seboj, da bosta priči pomenljivemu dogodku.

Tako smo zavili proti severu. Vožnja je bila prijetna. Rahel veterc je trgal redko meglico, ki je ležala nad morsko gladino. Že je posijalo jutranje solnce, in v milijonih demantih so zaiskrili lahni morski valčki. Prav prijetno bi nam bilo, če bi nas ne bili begali spomini na ponesrečence in misel, da gremo tudi mi — posebej še jaz — na nevarno podjetje.

Že smo prišli blizu luke Porto Santo. Tam smo vprašali čuvaja na morskem svetilniku, kje bi bil približno kraj, koder se je ponesrečila ladja. Ko nam mesto pokaže in še enkrat opiše njen potop, smo bili kmalu na licu mesta. In tedaj smo začeli slediti za potopljeno »Izabelo«. Spustili smo sidro in poizkušali, če morda ne zadene na njo. Glejte! Že prvi poizkus nam je javil, da smo na pravi poti. Še smo potem nekajkrat poizkusili s sidrom in kmalu smo vedeli, kje leži zadnji konec ladje. Prav zato smo spustili sidro tudi na drugem koncu morja, in ko smo ga potegnili iz vode, je prinesel na svojih krempljih kose vrvi, ki jih je potrgal na potopljeni ladji. Torej ni bilo dvoma, da smo na pravem mestu. Treba zdaj le pričeti s pripravami, da se potopim, in zadeva pojde v redu. Najprej smo z več sidri dobro pritrdili naš potapljaški čoln. Nato smo razvili cevi iz kavčuka, ki naj mi dovajajo zrak, ko bom v globini morja. Postavili smo seveda tudi za to potrebno sesalko, ki naj polni cevi z zrakom. Oboje pa je natančno preiskal gospod Cook sam in postavil k sesalki same zanesljive ljudi. Zakaj, če bi odpovedalo eno ali drugo — po meni bi bilo.

Medtem sem si že tudi jaz nadel svojo potapljaško obleko. To so bile predvsem hlače in jopič iz gumija — ali bolje: gumasta srajca, ki se tako močno zapne za pestjo in ob gležnjih, da ne more skozi njo voda. Na nogo so mi pa nasadili s svincem okovane in obtežene črevlje, ki naj služijo v to, da bom lažje stal v vodi navpično. Na glavo sem si pa nataknil kovinasto čelado tako, da se je na svojem spodnjem koncu okrog vratu natančno spojila z gumasto srajco, na vrhu pa je imela odprtino z vrtežem, kamor so pritrdili one gumaste cevi, po katerih naj dobivam potrebnega zraka. Samoposebi je umljivo, da sem pripasal okrog ledij rešilni pas in vzel v roko močan nož, da imam nekaj, s čimer se branim v slučaju, da me v morju napade kaka morska zverina ali kaj podobnega. Ni mi treba še posebe omenjati, da je bila vsa oprava docela nova in kot taka pripravna, da zabrani vsak dostop vode do mojega telesa.

Tako sem torej stal, oblečen od nog do glave kot pravi potapljaivec. Pač, še nekaj mi je manjkalo. Moj obraz je bil še vedno prost. Zakaj čelada, ki sem jo bil posadil na glavo, ni imela zaprte sprednje strani. Pa je že držal v roki moj prijatelj Štipko Rajić stekleno naličnico, da mi jo pritrdi na čelado. Poprej še par dimov iz pipe in potem bom popolnoma ločen od zunanjega sveta.

Že sem hotel ukazati, naj mi pritrdijo za pas še tudi vrvico, da bom mogel dati znamenja iz globine, ako in kadar bo treba. V tem pa pri-

stopi še zastopnik portugalske vlade, ki je ves čas začuden gledal, kaj se godi z menoj. Pokaže mi sliko ponesrečenega poslanika in mi zabiči, naj si dobro ogledam njegove obrazne poteze, da ga ne zamenim s kakim drugim potopljencom. Tudi me opozori na obraza obeh otrok, da bi morda mogel po njih licih bolje spoznati ponesrečeno mater. Hkrati mi obljubi iznova, da mi izplača portugalska vlada tisoč pezet v zlatu samo za one papirje, ki jih nosi ponesrečeni poslanik pri sebi. Odkrito moram priznati, da sem na vse to v tistih trenutkih malo mislil, posebe malo še na denar. Priporočil sem se Bogu in Materi božji, naj me varujeta na nevarni poti. V veliko tolažbo in pogum mi je bilo tudi to, da sem videl, kako sta otroka hkrati z usmiljenko sklenila roke v znamenje, da hočejo vsi trije moliti zame, da se srečno vrnem iz globočine morja.

Še enkrat pomignem s svojimi težkimi čevlji, naj mi pritrldijo vrv, da bom z njo dajal potrebna znamenja. Tudi sesalka že prične delovati. Čutim množino zgoščenega zraka, zavrtim se — stopim na rob čolna in pljuskl sem bil v morju in nizzdol proti dnu! Okrog mene je zadihal vedno večji hlad in gosta voda, nad mojo glavo pa je temnela senca našega čolna.

Šlo je nižje in nižje. Kajpada sem od časa do časa za trenutek obstal čisto mirno. Treba je namreč, da se srce in pljuča polagoma privadita vedno večjemu pritisku, ki ga povzroča globočja voda. Valovi so bili nekaj časa še vedno prozorni kot steklo, tako da sem z lahkoto opazoval nešteto rib in ribic, ki so prestrašene begale pred menoj sem in tja. Če sem se pa ozrl proti dnu morja, se mi je zdelo, da vedno bolj vidim neko črno reč pod seboj. Po pravici sem sklepal, da mora biti to potopljena ladja; vendar zaenkrat še nisem mogel razločiti nikakih posameznosti.

Potapljal sem se še globlje. Tedaj se je pa začelo mračiti okrog mene, in mrak je prehajal naravnost v temo. Solnčna svetloba zamore namreč prodreti kvečjemu kakih 30 metrov globoko v morje; če gre pa človek v globino 55 metrov, tedaj ga redno objame sredi vodovja črna noč. In tako bi bilo v tem slučaju tudi z menoj, da se ni k sreči ravno tod vrh peska na dnu morja nabralo na milijone bisernih školjk, ki so se še vedno nekoliko svetlikale ob medli solnčni svetlobi. Tudi moram to omeniti, da se človeško oko polagoma nekoliko privadi tudi temè, posebno še oko potapljavca.

Povsem tem torej nisem bil na najslabšem kraju morja. Hujše je namreč tam, kjer je dno morja pokrito popolnoma s črnim blatom, kot se rado dogaja ob izlivu velikih rek. Tudi ondi ni prijetno potapljavcu, kjer je dno morja porastlo z velikimi morskimi ovijalkami kakor pragozd, tako da si v vedni nevarnosti, kdaj se ti noga zaplete in se spotakneš in padeš, kakor si dolg in širok. Še bolj nevarno je pa tam, kjer je dno morja hribovito: hodiš gor in dol ob prepadih in strmih stenah, tako da se ti noga neprestano lovi, ko iščeš z njo trdne podlage.

Končno sem zadel na trda tla. Neprestano sem gledal na ono temno reč, ki sem jo bil opazil, spuščajoč se nizdol. In res! Zdaj sem razložil dobro, da je ta temna masa naša potopljena »Izabela«. Le kakih dvajset korakov leži od mene. Obrnjena je napošev tako, da morje pošastno maje njene jambore, kolikor niso polomljeni, in njeno vrvje, ki zmedeno plahuta po morski vodi. Kaj naj zdaj storim? Ali naj hitim na vse pretege, da čimprej izsledim pogrešene reči? Bog ne daj! Če bom hitel, me bo morje preveč utrudilo, in moje srce in pljuča mi odpovedo službo, da sem v petih minutah lahko mrtev. Vendar se tudi ne smem obotavljati, zakaj le pičel četrť ure se morem vzdržati v vodi. Varno torej splezam po vrveh in jamborih na kröv ladje. Gledam in gledam, pa nikjer ne opazim ne krmarja ne poslanika ne matere onih dveh otrok. Le nekaj mrtvih mornarjev leži po krovu — pa ti me ne zanimajo v teh dragocenih minutah. Treba bo torej iti pogledat tudi v medkrov ladje. Kmalu najdem vhod do njega. Vedno pa pazim, da se mi cev, po kateri dobivam zrak za dihanje, in vrvica, s katero lahko dam znamenje svojim tovarišem gori nad morjem, ne zaplete med jambore in ladjine vrvi. Zakaj, če se to zgodi, je po meni.

Vhod v medkrov sem torej našel, a glej ga spaka, skozi ne morem. Pred njim ležijo velikanski sodi in zaboji, ki so se ob padcu ladje sami od sebe semkaj pritakljali. Preden jih premaknem — in če jih sploh morem premakniti — bo poteklo čez mero dragocenega časa. Morda ima pa ladja še kak drug vhod v medkrov? Tamle se mi nekaj dozdeva! Stopim bliže in res smuknem skozi odprtino, ki je zaprta le z zaklopnimi duri, po strmih stopnicah dol v spodnje prostore. Kakšna tema tu doli! Skoraj ga ni več svetlobnega žarka. Toda moje oko se je že privadilo tudi goste temè, in nekaj malega svetlobe le še vedno prihaja skozi stranska in zgornja okna na krovu ladje. Hitro se torej oziram, kje bi bila kapitanova kabina. Aha! Tamle bo. Pa nele kabina, ondi v kotu leži prevrnjena tudi njegova železna skrinja. Ni dvoma, da bodo v njej oni dragoceni papirji, ki jih tako željno pogreša zastopnik portugalske vlade. Treba torej, da spravim to blagajno na svetlo. Saj prevelikih težav mi menda ne bo delala. Četudi je železna in težka, vendar je vsaka stvar v vodi neprimerno lažja ko na suhem. In res! Šlo je. Zgrabil sem blagajno z vso močjo, oprtal si jo na pleča in z njo otovorjen sem se pognal po strmih stopnicah na krov. Hitro sem tudi pozvonil tovarišem v znamenje, naj mi spusté močno vrv. Obteženo z železom sem jo kmalu imel. Z njo sem omotal blagajno in spet dal znamenje, naj potegnejo za vrv in naj dvignejo, kar je na njej, kvišku.

(Konec.)

